

M. Fehérvári Judit

Emlékösvényeken

Az európai népek a XIX. században, a romantika térhódításával kezdtek nemzetben gondolkodni. Ez a nemzetfogalom egyben tágítás is volt, mert a paraszti mentalitás és kultúra beemelését is jelentette egy-egy nép történelmébe, s a tradíciók tágítása olyan lelki, szellemi és esztétikai hatásokat eredményezett, melyek következtében egyre markánsabban elkülönültek egymástól a különböző nációk.

Jelen pályázatomban egy hosszabb, már elkészült anyag része, amelyben azt vizsgálom, miként gondolkodtak a két világháború közötti időintervallumban a Kézdiszentléleken élők, miközben mindennél jobban megőrizték a saját hagyományait is, s így nem csupán betagozódtak az anyaország kultúrájába, hanem el is különültek attól.

Erzsike néni, beszélgetéseim alanya ma, nyolcvannégy esztendősen is szellemileg friss, tevékeny, s azért vállalta azt a sokórányi riportalany szerepét, mert szeretné, ha a jövő nemzedéke is tanújává válhatna az egykori életének.

Erzsike nénivel tegeződünk, így természetes, hogy ebben a rövidke beszélgetésben, melyben tipikusan a karácsonyi ünnepkört járjuk körül, sem fogunk magázódni.

Már most elmondható, hogy a téma érintettsége nyomán rendkívüli problémaérzékenységgel haladtunk előre beszélgetésünkben, amelyben az úgynevezett metanyelvi funkciók, a közös anyanyelvi gyökerek is mélyre hatolóan jelen vannak, miképpen az minden befogadó előtt is teljesen nyilvánvalóvá kell hogy váljon.

Erzsike néni olyan emlékösvényeken át vezet bennünket, amelyek nemcsak élményszerűek, de kordokumentáló hűségük is tagadhatatlan. A kérlelhetetlen múltba nézés egyrészt az egyén perspektívájából közelít az ünnepkör tárgyához, másrészt viszont egyfajta generációs emlékezetet is hordoz, ami nyilvánvalóan más felhangokkal telíti a mondanivalót.

Erzsike néni ma is így vall a hitről, a karácsonyra való lelki és testi megtisztulásról:

„Bizton hiszem, hogy hagyományaink, törvényeink őrizték meg nemzetünket és a hitünk. Ragaszkodtunk őseink hitvilágához, a sok nemzedékkel ezelőtt kialakult szabályokhoz.

Adventi és böjti időben nem tartottunk esküvőket, zajos multságokat. Az adventi és nagyböjti időszak a lelkiismeret-vizsgálás, a bűnbánat ideje ma is: meg kell vizsgálnunk a múltunkat és tiszta szível fogadni a Megváltót. Egész életünk készülődés a végső nagy útra, a Jézussal való találkozásra. Milyen boldog az az ember, aki át tudja adni magát az isteni akaratnak, felkészül az örök életre, nem hajszolja az anyagi javakat, hanem a lelke üdvösségén munkálkodik. Minden embernek meg kell jelennie a nagy ítélőbíró előtt. A halálesetek is azt bizonyítják, hogy békésebb halállal hálnak meg azok az emberek, akik életük folyamán végig ragaszkodtak Isten törvényeihez.”

Én: Hogyan, milyen módon tudnád elmesélni, bemutatni azokat az ünnepeket, amelyek közelebb vitték az embereket Istenhez? A vallásos ünnepek mentén haladva úgy hiszem, minden szokásnak külön rituáléja volt. Gyermekkoromban nekem is csodálatos, soha el nem feledhető karácsonyaim és húsvétjaim voltak Hajdúdorogon, ahonnan Édesapám származott, s ott éltek a nagy- és dédszüleim is. Meséj nekem a ti karácsonyaitokról!

Erzsike néni: Nálunk szép népszokás volt a karácsonyi betlehemi játékok megtartása, de előkészültünk a karácsonyesti éneklésekre is. Advent idején énekpróbákat tartottunk. A kántortanító tanította be a betlehemi játékok résztvevőinek a szerepeiket. Nagy ünnep Jézus születése! A betlehemi játékok is gondolatokat ébresztettek, jó irányba befolyásolták az embereket, mert be kell fogadni a szent családot és a bajba jutott testvéreinket segíteni kell! Karácsonyeste a gyerekek minden házhoz elmentek, és az ajtó előtt elénekelték a „Mennyből az angyalt”, majd „A pásztorok, pásztorok...” kezdetű éneket, később pedig verseket is mondtak. Ilyeneket:

*„Tudom, asszonyomnak vagyon mogyorója,
ha nem ad belőle nőjön meg az orra.”*

*„Odakint a dombon van egy kocsánykóró,
tudom, gazduramból nem lesz királybúró.”*

*„Tudom, asszonyomnak van egy borzos leánykája,
aki egy feneketlen tálba hámozza a pityókát az énekesek számára.”*

Ezekkel a tréfás mondókákkal a falu lakói vidámságot akartak teremteni, s ez sikerült is. Voltak vallásos mondókáink is:

*„Az Isten az embert annyira szerette, szerelmes szent Fiát a földre le-
küldötte,
Paradicsomkertben testbe öltöztette,
Paradicsomkertben aranyszőnyeg van terítve, azon fekszik az Úr Jézus.
Jobb kezében aranyalma, bal kezében arany vessző.
Aranyvessző megzendüle, egész világ felzendüle.
Sohasem láttam olyan fát, mint Jézus Krisztus keresztfája,
amely vérrel virágozik, Szentlélekkel árnyékozik.”*

Eszembe jutott még egy viccelődő versike is:

*„A minap egy bolha úgy hozzám szokott volt,
ebéden, vacsorán, mindig csak nálam volt.
Mefogám a lábát, kivetém a hóba.
No, te Pétkula, most nem a ráncba,
hanem a hó hátán a szarkák szájába.”*

Versmondás után a háziasszony az iskoláskorúaknak pénzt adott, míg a nagyobb fiúkat megkínálta süteménnyel, borral.

A nagy legények a szent énekek között ilyet is daloltak:

*„Hallod, leány, tedd a tűzhöz a mézes csuporkát,
készíts nekünk egy kicsi, jó fűszeres pálinkát,
kolbász, hurka nyársra szálljon, úgy várdogáljon,
gazda urunk, gazdasszonyunk, mit szeret, kínáljon.”*

Én: Mit szóltak ezekhez a tréfás mondókákhoz az emberek?

Erzsike néni: Mára eltűntek ezek a régi szokások, ami az erkölcsök megromlásához is vezetett. Sok a depressziós ember, mert nem tud magával mit kezdeni. Főként a fiatalság nem. A hit, a rendszeres munka, a közösség erőt adott a veszteségek elviseléséhez, s az élet része volt a viccelődés is. Senki sem ütközött meg a tréfás mondókákon sem. Mindennek megvolt a maga helye és ideje.

Én: Gondolom, a betlehemezés nálatok is szokásban volt. Meséj erről, ha van róla emléked!

Erzsike néni: Mindenki tudta, hogy Ádám és Éva bűnétől a közénk születő Jézus-Isten vált meg minden esztendő karácsonyán, pontosabban Szenteste. A betlehemesek karácsony másnapján indultak el, s eljátszották a karácsony éjszakai történetet, azt, ahogy az Angyal hírül adta Jézus születését. Fiúk és házas emberek is voltak a csoportban. Csak a Szűzanya és az Angyal szerepét játszotta leány. Az Angyalét fehér ruhában kék kendővel, míg a Szent Szűzét tiszta fehérben. A betlehemeseknek volt egy vezérük, aki előre bement minden házhoz, és megkérdezte a házigazdát, hogy beengedi-e őket. Kérését versben adta elő:

*„Király szolgáló vagyok, királytól küldettem,
Jézus nevében szállást kérni jöttem,
királyom nevében alázattal kérem a házigazdát s asszonyt,
legyenek szívesek helyet adni nekünk,
amíg itt is bemutatjuk betlehemi járásunk!
Szívességükért áldást mondanánk,
főképp, ha jól telik erszényünk, tarisznyánk.
Remélem, hogy nem vetik meg szíves kérésünket,
hit, remény, szeretet vezet itt bennünket.”*

Ahová a betlehemeseket beengedték, ott ők már az ajtóban elkezdtek énekelni:

*„Krisztus Jézus született, örvendezzünk,
néki örömeinket zengedezzünk.
Dávidnak véréből, tiszta Szűz méhéből
született Krisztus nekünk.”*

Én: Ilyenkor a betlehemesek is beöltöztek?

Erzsike néni: Be ám! A pásztorok, egy öreg és három fiatal kifordított sában, bortal a kezükben mondták a szöveget, a sor végén ballagó csacsit a

tarka, fehér-fekete foltos bundájáról lehetett felismerni. Ráadásul neki két botja volt, és ha meglátott egy gyermeket, akkor figurákat csinált maga körül. A két botra rátámaszkodva a két lábát magasba emelte, mintha rúgott volna. Egy hamvas tarisznya is fityegett az oldalán, amelybe az adományokat gyűjtötte. Bármit bele lehetett tenni a tarisznyába, akár ételmet, italt is. Amikor figurázás közben felugrott, néha kiesett egy-egy kalácsdarab az összegyűlt ajándékok közül. Miközben ezeket igyekezett összeszedni, mi, gyerekek rohantunk utána, és bosszantottuk. Kórusban skandáltuk, hogy: „Csacsi, csacsi!” Neki sem kellett több, erre még jobban szökdécselt. Feledhetetlen élmény volt ez nekünk, gyermekeknek.

A betlehemesek egy kis házikót is hoztak a sor elején, melyben egy kis jászol volt egy babával, ami a kis Jézust jelképezte. Egy egész, mai szóhasználattal értve, színházat láthattunk egy ilyen alkalommal.

Én: Milyen szereplői voltak még ennek az általad színháznak is nevezett játéknak?

Erzsike néni: Megpróbálom neked úgy elmesélni a történetet, ahogyan a valóságban is láttam. Először ezekkel a szavakkal a királyi szolga köszönt be:

*„A mi előadásunk itten, arról leszén,
hogy a Krisztusnak születése leszén.
Sok rendbéli ember ajándékot visz,
amelyet József és Mária nagy örömmel vészen,
az isteni Fölség ugyanis közöttünk született.
Az emberi nemért Szűz Mária is sokat kesergett,
Szent József pediglen be nem fogadtaték,
az egész városban hely nem találtaték.”*

Akkor eljátszották azt a jelenetet, amikor József kopogtat az ajtón, majd szállást kér, és elutasítják. Szent József ekkor azt mondja:

*„Kemény kősziklához hasonló nemzetség,
még a pogányoknál is van engedelmesség!
Hát Tenálad miért nincs Uradhoz kegyesség?
Menjünk el, Mária! A városon kívül tudok egy istállót,
oda szokták küldeni az idegenben szállót.”*

Mária pedig ezt feleli:

*„Nem bánom, jegyesem, akármerre menjünk,
mert látom, hogy itt megvetettünk.
Szerelmes Jézusom, méhemnek gyümölcse
az Atya-Istennek kedves szép szülöttje,
hallgasd meg szegény szolgálodat,
ha engem választottál
szent születésedre,
ne engedd szolgálód ennyi szenvedésre!”*

József ekkor danászni kezd:

*„Magas fákon fészket raknak az égi madarak,
a rókák is lyukat ásnak, melyben megnyugszanak.
Isten fia nem találta szállást itt magának.”*

Az Angyal pedig zengedezik:

*„Gloria in excelsis Deo, Dicsőség a magasságban Istennek.
Keljetek fel pásztorok, kik juhoknál alusztok,
megszületett Uratok, néktek kis Jézusotok.”*

Az egyik pásztor ezt mondja:

*„Pásztor társim! Mit jelent az a fényes csillag fenn, én még olyat nem
láttam, bár sok időt számláltam?”*

A másik ráfeleli:

*„Magam sem vagyok gyermek, mégsem láttam életben tündöklő
szép csillagot, mely most felettünk ragyog.”*

Az Angyal újra énekel:

*„Gloria in excelsis Deo,
Keljetek fel, pásztorok,
megszületett Uratok,
néktek kis Jézusotok!”*

Erre a harmadik pásztor is megszólal:

*„Menjünk tehát szaporán a fényes csillag után
imádni a kisdedet, ki az éjjel született!”*

Az öreg pásztor kétsorosa:

*„Menjünk, de ne üres kézzel menjünk,
ajándékot is vigyünk!”*

Az első pásztor szónoklata:

*„Én viszek egy báránycsókát, tejet, vajot, sajtocskát,
aranyat nem adhatok, mert szegény pásztor vagyok.”*

A második pásztor felszólalása:

„Siessünk, ne késsünk, hogy még ezen éjjel ottan lehessünk,

mi Urunknak tiszteletet tehessünk!"

A meddő pásztor szövege:

*„Serkentsd fel, Mária Szent Fiadat nekünk,
mert szent Angyaloktól hozzája küldettünk,
óh, édes Jézuska, meddő pásztor vagyok,
én néked mégis egy báránykát adok.”*

A fejő pásztor verse:

*„Áldott légy, Jézus, a pásztorok pásztor,
mert Te leszel nekünk a lelkünk gyámola,
fejő pásztor vagyok én, neked egy sajtocskát adok.”*

Az öreg pásztor üdvözlő éneke:

*„Üdvözlégy, áldott légy, égnek, földnek Ura,
pokol megrontója, bűnösök oltalma.
Oh, édes Jézuska, öreg pásztor vagyok,
már a juhok után is alig cammogok,
immár el is hordták a farkasok,
de én mégis a Jézuskának egy kis tejet adok.”*

Mária így köszöni meg az ajándékokat és a köszöntéseket:

*„Köszönöm hálásan néktek,
hogy a kis Jézusról megemlékezétek.
Mindnyájan mennyei koronát nyerjetek
és a dicsőségben vele lehessetek!”*

Ekkor az öreg pásztor így szól a fejő pásztornak:

„Vedd a furulyádat, fújj nekünk egy nótát!”

Az iziben elkezd furulyázni, és a pásztorok táncrea perdülnek és énekelnek:

*„Nosza rajta jó gazda, ha elindítasz utunkra,
házadnál maradjon Isten bő áldása!
Egy-egy pohár jó borral beszélgetnénk jobb gonddal,
szívünk is vidulna, torkunk is jót nyelne.
Ne búsuljunk már semmit, látjuk gazdánk jókedvét,
elvárjuk, meglátjuk jámbor fizetését!”*

Ekkor a szereplők perselyt vesznek elő, amelybe a házigazda pénzt tesz, a háziasszony pedig kalácscsal kínálja a betlehemezőket. A játék szerint a királyi szolga elteszi a perselyt, és odaszól a rangidős, azaz az öreg pásztorhoz:

*„Nosza, pajtás, fogd az ajtót,
 mégpedig a kilincstartót,
 igaz szívvel idejöttünk,
 békességgel továbbmegyünk.
 Tallérokot is adtak,
 húszasokat ráraktak,
 hogy szívünk, rosszkedvünk
 újulást találjon.”*

Ezt követően még mindig a királyi szolga megköszöni a szállást:

*„Köszönöm és hálálom, kik itt hallgattátok csekély munkánkat, meg
 nem utáltátok,
 azt hiszem, hogy rosszat nem is tanultatok, melyért az egekben le-
 gyen koronátok!*

Krisztus születését vigasztalástokra engedje az Isten.

*Kívánom, hogy midőn a végórára juttok, az ítélet napján feltámad-
 hassatok, kemény számadásra állhassatok Krisztus kezének jobb-
 jára!*

*Azt kívánom, adja meg az Isten, hogy boldog Mennysorszámban he-
 lyetek lehessen!*

*Számos esztendőket, kívánom, érjete, a szomorúság távozzék tő-
 letek.*

*Lobogjon egymáshoz tiszta szerelmetek, hogy Jézus Krisztus gyö-
 nyörködjék bennetek!*

*Mint tavasszal nyílnak a fák virágokkal, úgy ékeskedjete ékes mag-
 zatokkal!*

*Végre, ha elhagyja lelketek sátorát, s testetek hizlalni fogja a föld
 porát,*

*szemléljéte vígan az Isten országát, és együtt bővíthessük a szentek
 taborát.*

*Kis Jézus, Szent József s szép Szűz Mária legyen lelketeknek biztató
 anygala,*

*hogy boldogul legyen a földi sorsotok, végül Mennysorszámban szál-
 lást adjon Jézus.*

Mi immár elmegyünk, vígan maradjatok!”

A betlehemezők természetesen, énekelve mentek el, sőt az utcán is addig folytatták a nótázást, amíg a szomszéd kapuig nem értek.

Én: Nagyon-nagyon érdekes volt, ahogyan elmesélted a Kézdiszentléleken szokásban lévő betlehemezést. Soha nem hallottam még azt, hogy ennyiféle pásztor lett volna ebben a történetben. Miért került vajon a pásztorok közé meddő és fejő pásztor is?

Erzsike néni: Minden falunak másféle betlehemezési szokásai is voltak az állandó elemeken kívül, s ezeket a szereplőket a falu lakói inspirálták. De hallgasd csak tovább, hogy milyen énekkel vonultak nálunk az utcán!

„Áronnak vesszeje felvirágozék,
 tiszta Szűztől gyermek születék,
 Jézus Krisztusnak nevezették,
 mennyei királyul nekünk adaték.
 Ezt a szent próféták megjövendölték,
 szent pátriárkák óhajtva kérték.
 Oh, emberi nemzet, indulj vigasságra,
 tisztítsd ki házadat, húd be Őtet oda,
 hogy vigye el a lelked boldog Mennysországba.”

Nagyon hideg időben, az igazán kemény, szeles, havas teleken ilyen monodókák, versikék is elhangzottak:

„Jaj, mint fázunk,
 az ereszben állunk,
 mégsem szánátok.
 Ha szánátok, behívátok,
 jó szívvel látnátok.
 Enni, inni jól tudunk,
 kínálást sem várunk.”

Ha pedig mégis beengedést nyertek a következő házba, de ott nem ízlett az étel, és nem kaptak elég innivalót sem, akkor a fukarságot is kifigurázták:

„Ma van Szent karácsony napja,
 nem kell nekem hagyma,
 egye meg a gazda, aki nekem adta.
 Ma karácsony napja,
 senki se tagadja,
 még a papoknak is levéve kalapja.
 Ne keseregj, gazda, hozz bort az asztalra,
 mi is megmaradunk az üres pánkóra!
 Üres pánkó mellé egyéb is jó volna,
 ha üres zsákomba egypár peták hullna.
 Állj félre, barát!”

A falu élete olyan volt, mint egy nagy családé, így mindenki tudta a másiktól, mit rejteget, milyen a természete, barátságos, vagy csak azért engedi be a betlehemezőket, hogy meg ne szólja a falu szája, így, akinek lett volna mit adnia ezekért a maszkos játékokért, s mégsem tette, az hallgathatta a verseket tovább:

„Állj félre, barátom, ne hazudozz többet,
 mert még ma nem ettem,
 bort sem ittam többet, csak egy kupát:
 hármát s felet, de ha bemehetek,
 megiszom a négyszer huszonnégyet.”

Ha még ekkor sem enyhült meg a ház gazdája, gazdasszonya, folytatódott a verselés, amíg meg nem unták a kapzsiságukat:

*„Ma én a császárnál voltam az ebéden,
híres-nevezetes ételeket ettem.
Az első tál étel volt bagolynyerítés,
a második pedig üres szekérzergés,
a harmadik volt a kemencenyögés,
a sült pedig éles fejsze foka,
kilencvenkilenc esztendőszekérnek az agya.
Most már kulloghatok az üres táskával,
ha meg nem töltötték mindenféle jóval.”*

Ha nem segített a könyörgés, akkor a csalafintaság, furfang sem hiányozhatott a szónoklatokból:

*„Mennyből jöttünk tihozzátok,
tudjuk, hogy van pálinkátok,
azt is tudjuk, hogy disznót öltetek,
kolbászt, hurkát töltöttetek.
Kolbász legyen, avagy hurka,
csak ne legyen igen kurta,
mert nem szép, ha az ilyen szíves gazda
inkább felrakja a polcra.
Ez a kompánia hat személyből álló,
ételtől, italtól egy sem hátráló.
Ismeretlen vagyok, üres a tarisznyám,
mi miatt lehetne énnekem jókedvem.
Nemzetes Uram, tudják meg, ki vagyok,
rigmusmondók között utolsó nem vagyok.
E karácsony napján Isten rendelésén,
örömmel tölt el Jézus születése.”*

Néha udvarlásba vagy italkérésbe is torkollott az amúgy is pityókás társaság szövege. Nálunk a gyerekek nem nagyon jártak betlehemezni, így ne feledjük, hogy csaknem mindig felnőtt csoportról volt szó:

*„Hallod, gazda, ne bújj a pest mögé, nem jöttünk mi perlekedni,
Hanem jöttünk enni, inni, leányoddal beszélgetni.”*

Néha pénz is került a házhoz, s ennek a kérésére külön versike is volt:

*„Látom, asszonyomnak mosolyog a szeme és az egyik keze kotorász
a zsebben,
Talán Isten adta pénz kerül kezébe, hogy az énekeseket kifizesse véle.”*

Én: Úgy gondolom, csodálatos hatása volt az ilyen rigmusoknak! Nem is kellett ennél nagyobb, közösséget összekovácsló erő. Mi a véleményed erről?

Erzsike néni: A népszokások, dalok, versikék mindenkit vidámítottak, boldogítottak. Súlya, hatása volt a kimondott szónak, ha tiszta szívvel mondták el az áldást, és szeretet sugárzott a szavakból, jobbá lettek az emberek is. A közösségnek is van kisugárzása. Egymásból erőt meríthettünk. Ha áldást mondtunk, tudtuk, Isten meghallgatja szavainkat. Ezért áldották fel az új évet is ilyen szavakkal:

*„Mennyi virág s fűszál növekedett az ősztendőben,
annyi áldás szálljon rátok az újesztendőben!
Örömet virágoztasson mindennap hajnala,
legyen a lélek derűje szívetek védangyala.
Örüljön mindenkor a ti szívetek,
soha bú és bánat ne gyötörje lelketek.
Bort, búzát, békességet kívánok,
menjetez az Úr elébe örömmel!”*

Karácsony harmadik napján tartottuk az aprószentek napját, annak emlékére, hogy Heródes király sok kisgyermeket kivégeztetett, amikor megtudta, hogy Jézus megszületett. Szent Józsefnek megjelent az angyal és hírül adta a veszélyt, ezért menekült a szent család Egyiptomba. Nálunk aprószentek napján a fiúk felszalagozott veszőkkel indultak el, és házról házra járva mondogatták:

*„Aprószentek Dávid, Dávid kinn a hegyen korcsolyázik.
Ha elromlik korcsolyája, van bikkfája, megcsinálja.
Nagyot nőjön a jóban, mint a murok a hóban.”*

Ismerek egy másik mondókát is:

*„Azt hallottam, hogy egy poros leányuk van,
azért jöttem, hogy kiporoljam.
A ruha szakadjon, a leány maradjon!”*

Ilyenkor a leányok hátát veszővel veregették meg.

Én: Ünnepeztétek-e a névnapokat? Karácsonykor van két olyan névnapunk is, az Istváné és a Jánosé, melyek a leggyakoribbak még ma is.

Erzsike néni: Sok névnap éneket ismerek, ami eszembe jut, elmondom most neked.

*„Ó, Szent István, hát még alszol-e,
ilyen korán álmodozol-e?
Hát kelj fel ágyadból,
ébredj fel álmodból,*

*mert mi hozzád jöttünk!
Azt is mondd meg,
beeresztesz-e,
azt is mondd meg,
jó szívvel látsz-e?
Mert ha nem, elmegyünk,
más szállást keressünk,
megyünk oda, honnan jöttünk.
A bánat üttessék agyon,
a bú is. Súrjanak, azon bő öröm van!"*

*„Mi van ma, mi van ma?
Istvánunknak neve napja.
Öröm érje, bú kerülje,
verőfényes legyen éltje,
éljen sokáig, amíg a Duna kiszárad bokáig.”*

*„A Dunában van egy hal,
annak neve harcsa,
a jó Isten Istvánunkat sokáig megtartsa.”*

*„Neved ünnepére szívem óhajtása,
szálljon rád az égből az Isten áldása!
Erőt, egészséget, örömeket bőven adjon
a Teremtő mindig a jövőben!
Amíg szíved érez, amíg szíved dobog,
szeretve, becsülve legyél mindig boldog!”*

*„Álmomban az éjjel tündéerkertben jártam,
két angyal vezetett a virágok sorában.
Azt mondta az angyal, ne feledd a hálát,
a jó és a szeretet virágszálát.
Én most egy virágszállal, úme, eléd állok,
Téged a jó Isten soha el ne hagyjon,
születésed szép napjára sok örömet adjon!”*

Én: Honnan ismertetek ennyi éneket, verset, hiszen mégiscsak egy kis faluban éltetek?

Erzsike néni: Ezek a szép versikék szájhagyomány útján terjedtek el. Munka közben tanították egymást az emberek. Munka közben elbeszélték az öregek a fiataloknak, melyik ünnepen mit ünnepelünk, miért nevezetes az a nap. Nekem gyermekkoromban ünnep volt minden közösségben végzett munka, mert érdekes módon, ha többen összejöttek, mindig került a társaságba egy hangadó, aki vitte a szót, aki anekdotákat vagy vicceket is mondott. A nők fonóba, tollfosztóba, kukoricafosztóba jártak, s ott kibeszéltek mindenkit és mindent. A kukoricafosztóban férfiak is voltak, itt ismerkedett össze a leendő párok többsége. A farsangi fánk sütésekor, a lakodalmakkor, disznótorokban

és sok más alkalomkor is áthagyományozódtak a szokások. Majd ezeket is elmesélem egy másik napon, ha érdekel.

Én: Nagyon szépen köszönöm a mostani idődet is, remélem, a kultúránk sokat gazdagodik mindazzal, amit elmeséltél, s Áldott Karácsonyt kívánok Neked! Dicsértessék a Jézus Krisztus!

Erzsike néni: Mindörökké! Ámen.

